A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2016. december 21.*

„Előzetes döntéshozatal — Az EGK–Törökország társulási megállapodás — 1/80 határozat — A 7. cikk első bekezdése — Valamely tagállam rendes munkaerőpiacához tartozó török munkavállaló családtagjait megillető tartózkodási jog — Feltételek — A török munkavállaló arra vonatkozó kötelezettségének hiánya, hogy családtagja tartózkodásának első három évében a rendes munkaerőpiachoz tartozzon”

A C-508/15. és C-509/15. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Verwaltungsgericht Berlin (berlini közigazgatási bíróság, Németország) a Bírósághoz 2015. szeptember 24-én érkezett, 2015. július 9-i határozataival terjesztett elő az előtte

**Sidika Ucar** (C-508/15),

**Recep Kilic** (C-509/15)

és

a **Land Berlin**

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta (előadó) tanácselnök, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. G. Fernlund és S. Rodin bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– S. Ucar képviseletében M. Wilken Rechtsanwältin,

– a Land Berlin képviseletében M. Wehner, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében D. Martin és T. Maxian Rusche, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

a főtanácsnok indítványának a 2016. szeptember 15-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

## Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgya a társulási tanácsnak a társulás fejlesztéséről szóló, az Európai Gazdasági Közösség és Törökország közötti társulást létrehozó megállapodáshoz – amelyet 1963. szeptember 12-én Ankarában írt alá egyrészről a Török Köztársaság, másrészről az EGK tagállamai és a Közösség, és amelyet a Közösség nevében az 1963. december 23-i 64/732/EGK tanácsi határozattal (HL 1964. 217., 3685. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 11. kötet, 10. o.; a továbbiakban: társulási megállapodás) kötöttek meg, hagytak jóvá és erősítettek meg – csatolt, 1980. szeptember 19-i 1/80 határozata 7. cikke első bekezdésének az értelmezése.

2 E kérelmeket az S. Ucar (C-508/15. sz. ügy), illetve R. Kilic (C-509/15. sz. ügy) és a Land Berlin (Berlin tartomány, Németország) között az előbbiek németországi tartózkodási engedélyei meghosszabbítása iránti kérelmeinek a Landesamt für Bürger- und Ordnungsangelegenheiten (berlini tartományi általános közigazgatási és rendészeti hatóság, Németország) alá tartozó Ausländerbehörde Berlin (berlini idegenrendészeti hatóság, a továbbiakban: idegenrendészeti hatóság) általi elutasítása, illetve R. Kilicet, illetően a vele szemben az idegenrendészeti hatóság által hozott, e tagállam területéről való kiutasítást elrendelő határozat tárgyában folyó peres eljárások keretén belül terjesztették elő.

## Jogi háttér

### *Az uniós jog*

#### A társulási megállapodás

3 A társulási megállapodás 2. cikkének (1) bekezdéséből következően annak célja a szerződő felek közötti kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok folyamatos és kiegyensúlyozott megerősítésének elősegítése, annak teljes mértékű figyelembevételével, hogy biztosítani kell a török gazdaság gyorsuló fejlődését, továbbá javítani kell a török lakosság foglalkoztatási szintjét és életkörülményeit.

4 Ennek érdekében a társulási megállapodás tartalmaz egy előkészítő szakaszt, amely lehetővé teszi Törökországnak, hogy a Közösségtől kapott támogatással megerősítse gazdaságát (3. cikk), egy átmeneti szakaszt, melynek során fokozatosan vámuniót hoznak létre és szorosabban összehangolják a gazdaságpolitikákat (4. cikk), valamint egy, a vámunión alapuló zárószakaszt, amely a szerződő felek gazdaságpolitikáinak szorosabb összehangolását (5. cikk) foglalja magában.

5 A társulási megállapodásnak „Az átmeneti szakasz megvalósítása” címet viselő II. címében található 12. cikke értelmében:

„A Szerződő Felek megállapodnak abban, hogy az [EUMSZ 45.], [EUMSZ 46.] és [EUMSZ 47.] cikk szolgál iránymutatásul a munkavállalók Szerződő Felek közötti szabad mozgása fokozatos biztosításának megvalósításához.”

A kiegészítő jegyzőkönyv

6 A Brüsszelben 1970. november 23-án aláírt, és a Közösség nevében az 1972. december 19-i 2760/72/EGK tanácsi rendelettel (HL 1972. L 293., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 11. kötet, 41. o.) megkötött, jóváhagyott és megerősített kiegészítő jegyzőkönyv (a továbbiakban: a kiegészítő jegyzőkönyv) 1. cikke értelmében megállapítja a társulási megállapodás 4. cikkében említett átmeneti időszak megvalósítására vonatkozó feltételeket, szabályokat és ütemtervet.

7 A kiegészítő jegyzőkönyv – annak 62. cikkével összhangban – az említett megállapodás szerves részét képezi.

8 A kiegészítő jegyzőkönyvnek „A személyek és szolgáltatások mozgása” elnevezésű II. címének I. fejezete a munkavállalókkal foglalkozik.

9 A kiegészítő jegyzőkönyv 36. cikke, amely ennek az I. fejezetnek a részét képezi, úgy rendelkezik, hogy a munkavállalóknak a Közösség tagállamai és Törökország közötti szabad mozgása – a társulási megállapodás 12. cikkének elvei szerint – az említett megállapodás hatálybalépését követő tizenkettedik és huszonkettedik év vége között fokozatosan valósul meg, és a társulási tanács állapítja meg az ehhez szükséges szabályokat.

Az 1/80 határozat

10 1980. szeptember 19-én a társulási tanács elfogadta az 1/80 határozatot. E határozat 6., 7. és 14. cikke az e határozat „Szociális rendelkezések” című II. fejezetének a munkavállalók foglalkoztatására és szabad mozgására vonatkozó kérdésekkel foglalkozó 1. részében szerepelnek.

11 Az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:

„A családtagok szabad munkavállalásra való jogosultságáról szóló 7. cikk sérelme nélkül, valamely tagállam rendes munkaerőpiacához tartozó török munkavállaló ebben a tagállamban

– egy év rendes foglalkoztatás után jogosult arra, hogy munkavállalási engedélyét ugyanannál a munkáltatónál megújítsa, amennyiben állással rendelkezik;

– három év rendes foglalkoztatás után – és a Közösség tagállamai munkavállalóinak biztosítandó elsőbbségre is figyelemmel – jogosult arra, hogy ugyanazon foglalkozás vonatkozásában a választása szerinti munkáltatónál pályázzon rendes feltételek mellett e tagállam munkaügyi hatóságánál bejelentett másik állásajánlatra;

– négy év rendes foglalkoztatás után jogosult a választása szerinti bármely munkaviszonyban történő munkavállalásra.”

12 Ugyanezen határozat 7. cikkének első bekezdése így rendelkezik:

„A valamely tagállam rendes munkaerőpiacához tartozó török munkavállaló családtagja, aki engedélyt kapott arra, hogy a munkavállalóhoz költözzön:

– legalább három év jogszerű tartózkodást követően – a Közösség tagállamainak munkavállalói számára biztosított elsőbbségre is figyelemmel – jogosult bármely munkaerőpiaci ajánlatra jelentkezni;

– jogosult a választása szerinti bármely munkaviszonyban történő szabad munkavállalásra, amennyiben ott legalább öt éve jogszerűen tartózkodik.”

13 Az 1/80 határozat 14. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„E szakasz rendelkezéseit a közrendi, közbiztonsági és közegészségügyi okok alapján indokolt korlátozásokra is figyelemmel kell alkalmazni.”

*A német jog*

14 A C-509/15. sz. ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy 1997 májusában a német területen való tartózkodásra jogosító engedély kiadására, illetve 1999 áprilisában az ilyen engedély meghosszabbítására egyrészről az 1990. július 9-i Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet (a külföldiek szövetségi területre való beutazásáról és ott tartózkodásáról szóló törvény; BGBl. 1990 I, 1354. o., a továbbiakban: AuslG) 1997. október 29-étől hatályos változatának (BGBl. 1997 I, 2584. o.) rendelkezései, másrészről a Verordnung zur Durchführung des Ausländergesetzes (az AuslG végrehajtási rendelete) rendelkezései voltak alkalmazandók.

15 Az AuslG 1997. október 29-i változata 7. §-ának (2) bekezdése értelmében:

„Főszabály szerint meg kell tagadni a tartózkodási engedély kiállítását, ha

[…]

2. a külföldi a megélhetését […] nem képes biztosítani saját szakmai tevékenységével, saját vagyonával vagy egyéb saját eszközével.”

16 Az AuslG 1997. október 29-i változatának „A külföldiek családegyesítése” című 17. §-a ekként rendelkezett:

„(1) A külföldi személy külföldi családtagjának a házasságnak és a családnak a [Grundgesetz (alaptörvény)] 6. cikkében biztosított védelme céljából a külföldivel való családi életközösség szövetségi területen való megteremtésére és megőrzésére szolgáló tartózkodási engedély adható ki és újítható meg.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő célból csak akkor adható ki tartózkodási engedély, ha

1. a külföldi rendelkezik tartózkodási engedéllyel vagy tartózkodási joggal,

2. megfelelő lakóhely áll rendelkezésre, valamint

3. a családtag megélhetését biztosítja a külföldi saját szakmai tevékenysége, saját vagyona vagy egyéb saját eszköze; a túlzott szigor elkerülése érdekében kiadható a tartózkodási engedély akkor, ha a család megélhetése a szövetségi területen jogszerűen tartózkodó vagy megtűrt családtag saját szakmai tevékenységéből, illetve valamely tartásra kötelezett családtag útján biztosítható.”

17 Az AuslG 1997. október 29-i változata 96. §-ának (4) bekezdése szerint azoknak a 16. életévüket még be nem töltött török állampolgároknak, akik 1997. január 15. előtt mentesültek a tartózkodási engedély igénylésének kötelezettsége alól, és jogszerűen tartózkodnak szövetségi területen, a 17. § (1) bekezdése alapján tartózkodási engedélyt kell kiállítani a 17. § (2) bekezdésének 2. és 3. pontjától, valamint a 8. § (1) bekezdésének 1. és 2. pontjától eltérően.

18 Az AuslG végrehajtási rendelete 28. §-ának (4) bekezdése értelmében azoknak a 16. életévüket még be nem töltött török állampolgároknak, akik rendelkeznek nemzeti útlevéllel vagy útlevelet helyettesítő gyermekigazolvánnyal, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően 1998. június 30-ig hivatalból

tartózkodási engedélyt kell kiállítani, ha beutazásuk engedélyezett volt, azóta jogszerűen tartózkodnak szövetségi területen, legalább egyik szülőjük rendelkezik tartózkodási engedéllyel, és teljesítették a bejelentési vagy bejelentkezési kötelezettséget.

19 A C-508/15. sz. ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az derül ki, hogy 2001 novemberében a tartózkodási engedély kiadására, továbbá 2002-ben és 2004-ben az ilyen engedély meghosszabbítására az AuslG-nek a 2001. február 1-jei törvénnyel (BGBI. 2001 I, 266. o.), illetve a 2002. január 9-i törvénnyel (BGBI. 2002 I, 361. o.) módosított változatainak rendelkezései voltak alkalmazandók. Az ekként módosított AuslG-nek „A házastársak egyesítése" című 18. §-a a következőképpen rendelkezett:

„(1) A külföldi házastársának a 17. § értelmében tartózkodási engedélyt kell kiadni, amennyiben a külföldi

[…]

3. tartózkodási engedéllyel rendelkezik, a házasság már a külföldi beutazásának időpontjában fennállt, és első tartózkodási engedély iránti kérelmében feltüntette azt […]

[…]

(2) Tartózkodási engedély kiadható az (1) bekezdés 3. pontjától eltérően."

20 Végül, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kiderül, hogy ami az alapeljárásokat illeti, a tartózkodási engedélyek 2006-ban történő meghosszabbítására, a társulási megállapodás alapján kiadott tartózkodási engedélyekre, valamint a kiutasításra vonatkozó nemzeti rendelkezéseket a 2004. július 30-i Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (a külföldiek szövetségi területen való tartózkodásáról, kereső tevékenységéről és integrációjáról szóló törvény; BGBl. 2004 I, 1950. o.), valamint ugyanezen törvény (a továbbiakban: AufenthG) 2008. február 25-én közzétett változata (BGBl. 2008 I, 162. o.) tartalmazta.

21 Az AufenthG 4. §-ának (5) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezett:

„A [társulási megállapodás] értelmében vett tartózkodási joggal rendelkező külföldinek kell bizonyítania azt, hogy e joggal rendelkezik, bizonyítékot szolgáltatva arról – amennyiben az EK-ban sem letelepedési engedéllyel, sem huzamos tartózkodásra jogosító okmánnyal nem rendelkezik –, hogy van tartózkodási engedélye. A tartózkodási engedélyt kérelem alapján adják ki."

22 „Az engedély kiadásának általános feltételei" cím alatt, az AufenthG 5. §-ának szövege a következő volt:

„(1) A tartózkodási engedély kiadása főszabály szerint ahhoz van kötve, hogy

1. a létfenntartás eszközei biztosítottak

[…]"

23 Az AufenthG-nak „A tartózkodási engedély meghosszabbítása" című 8. §-a előírta:

„(1) A tartózkodási engedélyek meghosszabbítására ugyanazok a szabályok alkalmazandók, mint az azok kiadására vonatkozó szabályok.

[…]"

24 Az AufenthG 11. §-ának (1) bekezdése értelmében:

„Az a külföldi, akit kiutasítottak, visszairányítottak vagy kitoloncoltak, nem léphet be újból a szövetségi területre, és nem tartózkodhat ott. Számára az e törvény szerinti jogosultság feltételeinek fennállása esetén sem adható tartózkodási engedély […]”

25 Az AufenthG 27. §-a, amely a családegyesítés elvére vonatkozik, ekként rendelkezett:

„A házasságnak és a családnak a [Grundgesetz (alaptörvény)] 6. cikkében biztosított védelme céljából a külföldi családtagok családi életközösségének a szövetségi területen való megteremtésére és megőrzésére (családegyesítés) szolgáló, tartózkodási engedély adható ki és újítható meg.

[…]”

26 Az AufenthG-nek „A házastársak egyesítése” című 30. §-a a következőképpen rendelkezett:

„(1) A külföldi házastársának tartózkodási engedélyt kell kiadni, amennyiben a külföldi

l. letelepedési engedéllyel rendelkezik

[…]”

27 Az AufenthG 53. §-a értelmében:

„A külföldit ki kell utasítani, ha:

1. egy vagy több szándékos bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen legalább három év szabadságvesztésre vagy fiatalkorúra kiszabott szabadságvesztésre ítélték, vagy öt éven belül szándékos bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen összesen legalább három év szabadságvesztésre vagy fiatalkorúra kiszabott szabadságvesztésre ítélték, vagy legutóbbi jogerős elítélésekor biztonsági őrizetét rendelték el.

2. a kábítószerekről szóló törvényben foglalt szándékos bűncselekmény […] elkövetése miatt jogerősen legalább két év, fiatalkorúra kiszabott szabadságvesztésre vagy jogerősen szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés végrehajtását nem függesztették fel próbaidőre […]”

28 Az AufenthG 55. §-a szerint:

„(1) A külföldi kiutasítható, amennyiben tartózkodása sérti a közbiztonságot és a közrendet vagy a Németországi Szövetségi Köztársaság egyéb jelentős érdekét.

(2) Az (1) bekezdés alapján különösen az a külföldi utasítható ki,

[…]

2. aki – egyszeri vagy kisebb súlyú cselekmények kivételével – jogszabályi rendelkezéseket, illetőleg bírósági vagy közigazgatási határozatokat sértett meg […]”

## Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

*A C-508/15. sz. ügy*

29 S. Ucar török állampolgár, aki 1977-ben házasságot kötött Ö. Ucarral, aki szintén török állampolgár. A házastársak Törökországban éltek. 1978 és 1986 között e házasságból négy gyermek született. A házasságot 1991-ben felbontották.

30 Ö. Ucar még ugyanabban az évben házasságot kötött egy német állampolgárral, akivel ettől kezdve Németországban élt. 1996-ban e tagállam hatóságai korlátlan időtartamra szóló tartózkodási engedélyt adtak ki számára. A házasságot 1999-ben felbontották.

31 2000 szeptemberében S. Ucar ismét házasságot kötött korábbi házastársával, Ö. Ucarral. 2001 novemberében S. Ucar, a házaspár legkisebb közös gyermekével együtt, a házastársával való családegyesítés céljából kiadott vízum birtokában Németországba utazott. Az idegenrendészeti hatóság 2001. november 27-én 2002. november 26-ig érvényes házastársi tartózkodási engedélyt állított ki a részére. Ebben az időszakban Ö. Ucar – 2000 májusa óta – pékként állt munkaviszonyban. 2001 végén Ö. Ucar megszüntette e munkaviszonyát, és 2002 elején önálló vállalkozói tevékenységbe kezdett.

32 S. Ucar a tartózkodási engedélyének megújítása iránti eljárásban férje szakmai tevékenységéből származó jövedelmére hivatkozott annak bizonyításaként, hogy a létfenntartási eszközei biztosítottak. Tartózkodási engedélyét 2002. november 28-án először megújították két évre, majd később, 2004. november 29-én ismét meghosszabbították 2006. november 28-ig, mindkét alkalommal a férje szakmai tevékenységéből származó jövedelem bizonyítására tekintettel. 2005 októberében Ö. Ucar megszüntette önálló vállalkozói tevékenységét, és ezt követően ismét alkalmazott pékként dolgozott, e tevékenységet a 2005 novembere és 2011 decembere közötti időszakban megszakítás nélkül végezve.

33 2006. november 21-én az idegenrendészet hatóság családegyesítés céljából tartózkodási engedélyt adott ki S. Ucar részére, amelyben feltüntették, hogy férje 2005 novemberétől ismét alkalmazottként áll munkaviszonyban. A tartózkodási engedélyt ezt követően többször megújították, legutóbb 2013. december 12-ig terjedő hatállyal.

34 2013. augusztus 16-án S. Ucar a társulási megállapodás szerinti tartózkodási jog alapján, az AufenthG 4. §-a (5) bekezdésének megfelelően, tartózkodási engedély kiadását kérte. Ezt azzal indokolta, hogy megfelel az 1/80 társulási tanácsi határozat 7. cikkének első bekezdésében szereplő feltételeknek, mivel férje 2005 novemberétől kezdve folyamatosan munkaviszonyban áll.

35 2014. május 6-i határozatával az idegenrendészeti hatóság megtagadta S. Ucar házastársi tartózkodási engedélyének további megújítását, azzal az indokkal, hogy nem biztosítottak a létfenntartási eszközei. Egyébként, az idegenrendészeti hatóság, mivel úgy vélte, hogy S. Ucart nem illeti meg a társulási megállapodás szerinti tartózkodási jog, nem tudta részére az AufenthG 4. §-a (5) bekezdésének az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésével együttesen értelmezett rendelkezései alapján sem kiadni a tartózkodási engedélyt.

36 Az idegenrendészeti hatóság szerint ugyanis a tartózkodási jog e rendelkezések alapján történő megszerzéséhez egyrészt az szükséges, hogy a családegyesítési jogot keletkeztető családtag már akkor a tagállami rendes munkaerőpiachoz tartozzon, amikor a családegyesítési célú első tartózkodási engedélyt kiadják, másrészt az szükséges, hogy a családegyesítő munkavállalói minősége az említett engedély kiadását követő három éven keresztül fennálljon. E célból tehát szerinte nem elegendő, hogy a családegyesítő később megszerzi a munkavállalói minőséget, és az három éven keresztül fennáll. Végül, az idegenrendészeti hatóság úgy vélte, hogy a tartózkodási engedély meghosszabbítása nem tekinthető

olyannak, mint az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésében említett, munkavállalóhoz való csatlakozás engedélyezése, mivel S. Ucarnak a német területre 2001-ben történt belépésekor már engedélyezték számára, hogy házastársához – mint török állampolgár munkavállalóhoz – csatlakozzon.

37 S. Ucar az idegenrendészeti hatóság 2014. május 6-i határozatával szemben keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság, a Verwaltungsgericht Berlin (berlini közigazgatási bíróság, Németország) előtt.

38 Az említett kereset alapján indult eljárásban a kérdést előterjesztő bíróság az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének hatályát illetően szeretne választ kapni.

39 E körülmények között a Verwaltungsgericht Berlin (berlini közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének első francia bekezdését, hogy akkor is teljesülnek a ténybeli feltételek, ha a rendes munkaerőpiachoz tartozó török munkavállaló családtagja olyan időszakot követően lakott jogszerűen három évet e munkavállalóval, amelyben a családegyesítésre jogosult a családtag említett rendelkezés értelmében engedélyezett odaköltözését követően kilépett a tagállam rendes munkaerőpiacáról?

2) Úgy kell-e értelmezni az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdését, hogy a rendes munkaerőpiachoz tartozó török munkavállalóhoz való költözés e rendelkezés szerinti engedélyezésének kell tekinteni a tartózkodási engedély megújítását akkor, ha az érintett családtag az említett rendelkezés értelmében engedélyezett odaköltözése óta megszakítás nélkül együtt él a török munkavállalóval, aki azonban időközbeni kilépését követően csak az engedély megújításának időpontja óta tartozik ismét a tagállam rendes munkaerőpiacához?”

*A C-509/15. sz. ügy*

40 R. Kilic török állampolgár, aki 1993. november 11-én Törökországban született, az ezen időszakban már Németországban élő török állampolgár szüleinek szabadsága alatt. 1994. április 16-án érkezett Németországba. Ebben az időpontban édesapja már több mint egy éve munkanélküli volt. Édesanyja, aki a házastársi életközösség 1996 májusi megszakadását követően őt 14 éves koráig egyedül nevelte, szintén nem tartozott a munkaerőpiachoz. Azt követően, hogy 1997 januárjában valamennyi 16. életévét még be nem töltött török állampolgárt köteleztek tartózkodási engedély igénylésére, R. Kilic 1997. május 5-én 1999. május 5-ig érvényes tartózkodási engedélyt kapott. 1998. június 30-án édesanyja munkavállalóként kezdett dolgozni, amely tevékenységet gyakorlatilag megszakítás nélkül 2003 áprilisáig – egy többéves szülési, majd azt követő szülői szabadság kezdetéig – folytatott.

41 Az idegenrendészeti hatóság 1999. április 23-án R. Kilic tartózkodási engedélyét egy évvel meghosszabbította. Hangsúlyozni kell, hogy édesanyjának munkáltatói igazolását e kérelemhez benyújtották. A német hatóságok mindazonáltal feltüntették, hogy az anya szociális támogatásban részesült, ami jogilag nem képezte akadályát R. Kilic tartózkodási engedélye megújításának. E tartózkodási engedélyt ezt követően több alkalommal megújították, határozott időtartamokra, legutóbb 2011. november 10-ig terjedő hatállyal. R. Kilic azóta ideiglenes igazolásokkal rendelkezik.

42 R. Kilic ellen több alkalommal indult bíróság előtt büntetőeljárás. Utoljára az Amtsgericht Tiergarten (tiergarteni helyi bíróság, Németország) 2013. június 11-i ítélete értelmében három év, három hónap szabadságvesztésre ítélték, fiatalkorúként elkövetett bűncselekmények és bűnszövetségben elkövetett tiltott kábítószer-kereskedelem miatt. Ebben az ítéletben számos korábbi marasztaló ítéletet említettek, többek között testi sértés, fenyegetés, bűnszövetségben elkövetett zsarolás, zaklatás és rongálás miatt.

43 Fogvatartásainak időszakait megelőzően R. Kilic iskolai pályafutása kaotikus volt, ennek ellenére 2011. június 17-én, fogvatartása során megszerezte a középiskolai általános érettségi bizonyítványt.

44 2014. július 24-i határozatával az idegenrendészeti hatóság egyrészt elutasította R. Kilic tartózkodási engedélyének meghosszabbítását, másrészt az AufenthG 53. §-ának 1. és 2. pontja, valamint 55. §-ának együttesen értelmezett rendelkezései alapján elrendelte Németország területéről való kiutasítását.

45 Az idegenrendészeti hatóság szerint R. Kilicet nem illette meg a társulási megállapodás szerinti tartózkodási védelem. E hatóság szerint ugyanis R. Kilic nem szerezte meg az 1/80 társulási tanácsi határozat 7. cikke szerinti jogokat, mivel a német területre történő beutazását követő első három évben szülei nem tartoztak a rendes munkaerőpiachoz.

46 Ezenfelül, mivel egyrészt úgy vélte, hogy tekintettel az érintett által elkövetett számos súlyos jogsértésre, tartani lehet attól, hogy a jövőben is ilyen cselekményeket fog elkövetni, másrészt pedig úgy vélte, hogy jelentős veszélyt jelent a társadalom alapvető érdekeire, az idegenrendészeti hatóság úgy döntött, hogy súlyos közbiztonsági és közrendi jellegű okok miatt el kell rendelni R. Kilic kiutasítását. E hatóság szerint ugyanis a különféle – mind ténybeli, mind jogi – körülmények mérlegelése indokolta ezen intézkedést, hiszen a mögötte meghúzódó közérdek jócskán meghaladta az R. Kilicnek az őt a Németországi Szövetségi Köztársasághoz fűző, csekély személyes szálak fenntartásához és az e tagállam területén való tartózkodási jogának meghosszabbításához fűződő egyéni érdekét.

47 2014. szeptember 1-jén R. Kilic, aki egyébként 2015. május 27-én szabadult, keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság előtt az idegenrendészeti hatóság 2014. július 24-i határozata ellen, arra való hivatkozással, hogy ő megszerezte az 1/80 határozat 7. cikke szerinti tartózkodási jogot, hiszen édesanyja 1998. június 30. óta három éven keresztül a rendes munkaerőpiachoz tartozott. Tehát R. Kilic szerint nem vették megfelelően figyelembe az érdekek mérlegelése során az őt megillető, az említett határozat 14. cikke szerinti kiutasítással szembeni védelmet.

48 E körülmények között a Verwaltungsgericht Berlin (berlini közigazgatási bíróság) úgy döntött, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdést terjeszti előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„Az 1/80 társulási tanácsi határozat 7. cikke szerinti családegyesítés engedélyezésének tekinthető-e az, ha a nem a munkaerőpiachoz tartozó családegyesítésre jogosultakhoz való költözés engedélyezését követően olyan időpontban újítják meg a családtag tartózkodási engedélyét, amikor a családtagnak jogszerű lakóhelyet biztosító, családegyesítésre jogosult személy munkavállalóvá válik?”

49 A Bíróság elnökének 2015. október 27-i határozata az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából elrendelte a C-508/15. és a C-509/15. sz. ügy egyesítését.

## Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

*Előzetes észrevételek*

50 A jelen egyesített ügyek két török állampolgárt – S. Ucart és R. Kilicet – érintenek, akik családtagi minőségükben, nevezetesen egy már jogszerűen Németországban tartózkodó, szintén török állampolgár házastársaként, illetve gyermekeként telepedtek le e tagállamban, ahol több mint tíz éven keresztül jogszerűen tartózkodtak, és akiktől a német hatóságok megtagadták tartózkodási engedélyük meghosszabbítását.

51 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon, és ebből a szempontból adott esetben a Bíróságnak át kell fogalmaznia az elé terjesztett kérdéseket (2011. december 8-i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ítélet, C-157/10, EU:C:2011:813, 18. pont).

52 Jelen esetben, figyelemmel a két alapeljárás ténybeli körülményeire, úgy tűnik, hogy a C-508/15. sz. ügyben előterjesztett első kérdés a C-509/15. sz. ügyben is releváns, és így ahhoz, hogy ez utóbbi ügy elbírálásához hasznos választ lehessen adni a kérdést előterjesztő bíróság számára, a C-508/15. sz. ügyben előterjesztett első kérdést a két alapeljárás ténybeli körülményeire tekintettel kell vizsgálni.

*A C-508/15. sz. ügyben előterjesztett első kérdésről*

53 A C-508/15. sz. ügyben előterjesztett első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra szeretne választ kapni, hogy az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének első francia bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezés tartózkodási jogot biztosít a fogadó tagállamban a török munkavállaló azon családtagja részére, akinek részére családegyesítés címén engedélyezték a beutazást e tagállam területére, és aki az említett tagállam területére történt belépésétől kezdve együtt lakott e török munkavállalóval, és az a hároméves időszak, amelynek során ez utóbbi a rendes munkaerőpiachoz tartozott, nem közvetlenül az érintett családtagnak a fogadó tagállamba való érkezésekor, hanem annál későbbi időpontban kezdődött.

54 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének rendelkezései – világos, pontos és feltétel nélküli megfogalmazással – arra a jogra vonatkoznak, amely a valamely tagállam rendes munkaerőpiacához tartozó török munkavállaló azon családtagjait illeti meg, akiknek számára engedélyezték az előbbihez való csatlakozást, és amely arra vonatkozik, hogy az ott legalább három éven keresztül történő jogszerű tartózkodást követően, a tagállami állampolgár munkavállalóknak való elsőbbség biztosítása mellett, bármely állást megpályázhassanak (első franciabekezdés), valamint arra, hogy e személyek e tagállam területén legalább öt éven keresztül történő jogszerű tartózkodást követően szabadon vállalhassanak a választásuk szerinti bármely munkát (második franciabekezdés) (1997. április 17-i Kadiman-ítélet, C-351/95, EU:C:1997:205, 27. pont).

55 Így tehát, e rendelkezés értelmében a török munkavállaló családtagjait, az ott felsorolt feltételek teljesülése esetén, saját jogon is megilleti a munkavállaláshoz való jog a fogadó tagállam munkaerőpiacán. E tekintetben a Bíróság már többször kimondta, hogy a 7. cikk első bekezdése által a török munkavállaló családtagjának az érintett tagállamban való munkavállalást illetően biztosított jogok szükségszerűen magukban foglalják az érintett ezzel összefüggő tartózkodási jogát; hiszen ha nem így lenne, a munkaerőpiacon való részvétel és a tényleges munkavállalás joga teljesen elenyészne (2012. július 19-i Dülger-ítélet, C-451/11, EU:C:2012:504, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 E rendelkezés szövegéből az derül ki, hogy az ott említett jogok megszerzése három együttes feltételtől függ, nevezetesen egyrészt az érintett személynek olyan török munkavállaló családtagjának kell lennie, aki a fogadó tagállam rendes munkaerőpiacához tartozik, másrészt ezen állam illetékes hatóságainak engedélyezniük kellett azt, hogy e személy az említett munkavállalóhoz csatlakozzon, harmadszor pedig e személynek legalább három, illetve öt éve kell e tagállamban jogszerűen tartózkodnia (lásd ebben az értelemben: 2012. július 19-i Dülger-ítélet, C-451/11, EU:C:2012:504, 29. pont).

57 Először is, ami az arra vonatkozó feltételt illeti, hogy a török munkavállalónak a fogadó tagállam rendes munkaerőpiacához kell tartoznia, a Bíróság korábban már kimondta, hogy e feltétel a „rendes munkaerőpiachoz való tartozás” fogalmához kötődik, amelynek alkalmazási köre azonos az 1/80 határozat 6. cikke (1) bekezdésében szereplő ugyanezen fogalom alkalmazási körével, vagyis minden olyan munkavállalóra kiterjed, aki megfelel a fogadó tagállam törvényi és rendeleti előírásainak, és akinek így jogában áll e tagállam területén szakmai tevékenységet folytatni (lásd ebben az értelemben: 2008. december 18-i Altun-ítélet, C-337/07, EU:C:2008:744, 22., 23. és 28. pont).

58 Ezt követően, ami az arra vonatkozó feltételt illeti, hogy az érintett családtag számára engedélyezték a török munkavállalóhoz való csatlakozást, a Bíróság korábban már pontosította, hogy e feltételnek az a célja, hogy kivegye az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének hatálya alól a török munkavállaló azon családtagjait, akik a fogadó tagállam előírásainak megsértésével utaztak be annak területére, és ezen előírásokat figyelmen kívül hagyva tartózkodnak e tagállamban (lásd ebben az értelemben: 2004. november 11-i Cetinkaya-ítélet, C-467/02, EU:C:2004:708, 23. pont).

59 Ezzel összefüggésben a Bíróság kimondta, hogy e rendelkezés az olyan török állampolgár helyzetére vonatkozik, aki a fogadó tagállam rendes munkaerőpiacához tartozó, vagy tartozott török munkavállaló családtagja, és vagy családegyesítés jogcímén engedélyezték neki, hogy e munkavállalóhoz csatlakozzon, vagy a fogadó tagállamban született, és mindig ott lakott (2007. július 18-i Derin-ítélet, C-325/05, EU:C:2007:442, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

60 Végül, ami a lakóhelyre vonatkozó feltételt illeti, a Bíróság korábban már kimondta, hogy az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének első francia bekezdése előírja a török munkavállaló családtagja számára, hogy legalább három éven át megszakítás nélkül ez utóbbinál lakjon (2008. december 18-i Altun-ítélet, C-337/07, EU:C:2008:744, 30. pont).

61 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából ugyanis az következik, hogy e rendelkezés megköveteli, hogy a családegyesítés, amely a családtagnak a fogadó tagállam területére történő belépésének jogcíme volt, e munkavállaló háztartásában, meghatározott ideig tartó tényleges együttélésben nyilvánuljon meg, amíg az érintett nem teljesíti maga is az e tagállam munkaerőpiacához való hozzáférés feltételeit (lásd többek között: 2000. március 16-i Ergat-ítélet, C-329/97, EU:C:2000:133, 36. pont).

62 E tekintetben a Bíróság hangsúlyozta, hogy annak érdekében, hogy a török munkavállaló családtagja az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése értelmében megszerezze a fogadó tagállam munkaerőpiacához való hozzáféréshez való jogot, legalább a hároméves együttlakási időszak folyamán teljesülnie kell azon feltételnek, hogy a török munkavállaló a rendes munkaerőpiachoz tartozik (2008. december 18-i Altun-ítélet, C-337/07, EU:C:2008:744, 37. pont).

63 Jelen esetben nem vitás, hogy mind S. Ucar, mind R. Kilic részére engedélyezték, hogy a fogadó tagállamban csatlakozzanak török állampolgár családtagjaikhoz, és ők mindig is együtt éltek e családtagjaikkal, egyikük esetében a házastárssal, másikuk esetében az édesanyával.

64 Az sem vitás, hogy S. Ucar férje és R. Kilic édesanyja megszakítás nélküli három éven keresztül dolgozott munkavállalóként, ami alapján a családtagjaik nem rögtön az alapügyek felpereseinek a fogadó tagállamba való érkezését követően, hanem csak később szerezték meg az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdésében foglalt jogokat.

65 Tehát pontosítani kell, hogy az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése szerinti tartózkodási jog megszerzéséhez a török munkavállaló rendes munkaerőpiachoz való tartozására vonatkozó feltételnek mind az érintett családtagnak a fogadó tagállamba való érkezésekor, mind az ezen időpontot közvetlenül követő három, illetve öt év során fenn kell állnia, amint azt az idegenrendészeti hatóság is megállapította, és amint arra a német kormány is hivatkozik.

66 Először is hangsúlyozni kell, hogy ilyen feltételt az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése nem ír elő kifejezetten.

67 Másodszor, az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdését e rendelkezés és az általa létrehozott rendszer céljára figyelemmel kell értelmezni.

68 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdésében foglalt jogok fokozatos megszerzésének rendszere kettős célt követ. Az első időszakban, az első hároméves időszak letelte előtt, az említett rendelkezés arra irányul, hogy lehetővé tegye, hogy a migráns munkavállaló

családtagjai e munkavállalónál tartózkodjanak abból a célból, hogy ezáltal a családegyesítés eszközével mozdítsa elő a fogadó tagállamba már jogszerűen beilleszkedett török munkavállaló munkavállalását és tartózkodását. Második lépésben ugyanez a rendelkezés a török migráns munkavállaló családjának a fogadó tagállambeli tartós beilleszkedését kívánja megerősíteni, három év jogszerű tartózkodás után biztosítva az érintett családtag számára annak lehetőségét, hogy ő maga is beléphessen a munkaerőpiacra. Az ily módon kitűzött alapvető cél a fenti, az ebben az időszakban a fogadó tagállamba már jogszerűen beilleszkedett, említett családtag helyzetének az által való rendezése, hogy biztosítják számára a szóban forgó tagállamban a saját megélhetését biztosító eszközöket, tehát azt, hogy a migráns munkavállaló helyzetétől független helyzetet alakítson itt ki (2012. július 19-i Dülger -ítélet, C-451/11, EU:C:2012:504, 38–40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

69 Ezenfelül, az 1/80 határozat által követett általános célkitűzésre tekintettel, amelynek az a lényege, hogy a szociális területen a török munkavállalók és családtagjaik által igénybe vehető rendszert javítsa a szabad mozgás biztosításának fokozatos megvalósítása érdekében, a közelebbről az ugyanezen határozat 7. cikkének első bekezdésével létrehozott rendszer tehát a fogadó tagállamban történő családegyesítés kedvező feltételeinek megteremtésére törekszik (2012. március 29-i Kahveci-ítélet, C-7/10 és C-9/10, EU:C:2012:180, 34. pont).

70 Márpedig az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdése első francia bekezdésének a német kormány által javasolt azon értelmezése, amely szerint olyan körülmények esetén, mint az alapeljárások tárgyát képező körülmények, az olyan török állampolgárok, mint S. Ucar vagy R. Kilic, önmagában azon tény miatt nem hivatkozhatnak az e rendelkezés által biztosított jogokra, hogy az a hároméves időszak, amelynek során a török referencia-munkavállaló megszakítás nélkül dolgozott munkavállalóként, nem közvetlenül a családegyesítés időpontját követte, az e rendelkezés által kitűzött célra figyelemmel túlságosan megszorító értelmezést jelent.

71 Egyebekben hangsúlyozni kell, hogy azokat az érintett családtagokat, akik nem felelnek meg az 1/80 határozat 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, semmiképpen nem illeti meg a fogadó tagállam munkaerőpiacához való hozzáférés joga, és így nem szilárdíthatják meg helyzetüket e tagállamban, még akkor sem, ha ott több éven keresztül jogszerűen tartózkodtak és ott elvileg már jól beilleszkedtek, továbbá a török állampolgárral a fogadó tagállamba való érkezésük óta együtt éltek abban az időszakban, amelyben az előbbi megszakítás nélkül legalább három, illetve öt éven keresztül állt munkaviszonyban, ami nem áll összhangban az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének céljával.

72 Ugyanakkor ez utóbbi rendelkezés szövegében, illetve általában véve az 1/80 határozatban semmi sem enged arra következtetni, hogy ez utóbbiak megalkotóinak az lett volna a céljuk, hogy kizárják a török munkavállalók ilyen jelentős csoportjának családtagjait az e határozat 7. cikkének első bekezdésében foglalt jogokból.

73 Ezenfelül emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint, az 1/80 határozat által a török állampolgároknak biztosított jogok gyakorlása nem függ attól, hogy eredetileg milyen okból biztosítottak számukra beutazási és tartózkodási jogot a fogadó tagállamban (2008. december 18-i Altun-ítélet, C-337/07, EU:C:2008:744, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

74 Ezzel összefüggésben a Bíróság korábban már kimondta, hogy az 1/80 határozat 6. cikkének (1) bekezdése azokra a török állampolgárokra vonatkozik, akik a fogadó tagállamban munkavállalónak minősülnek, anélkül, hogy megkövetelné azt, hogy munkavállalóként kellett belépniük az Unió területére, ily módon e minőséget megszerezhették az e területre való belépésüket követően is (lásd ebben az értelemben: 2008. január 24-i Payir és társai ítélet, C-294/06, EU:C:2008:36, 38. pont).

75 E körülményekre tekintettel azt kell megállapítani, hogy ahhoz, hogy a török referencia-munkavállaló családtagja megszerezze az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése szerinti tartózkodási jogot, azon feltételnek, hogy a török munkavállaló a rendes munkaerőpiachoz tartozik, nem feltétlenül az érintett családtagnak a fogadó tagállamba való érkezésekor, illetve az ezen időpontot közvetlenül követő három- vagy ötéves időszak folyamán kell teljesülnie.

76 A fenti megfontolásokra tekintettel a C-508/15. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének első francia bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés tartózkodási jogot biztosít a fogadó tagállamban a török munkavállaló azon családtagja részére, akinek részére családegyesítés címén engedélyezték a beutazást e tagállam területére, és aki az említett tagállam területére történt belépésétől kezdve együtt lakott e török munkavállalóval, akkor is, ha az a legalább hároméves időszak, amelynek során ez utóbbi a rendes munkaerőpiachoz tartozott, nem közvetlenül az érintett családtagnak a fogadó tagállamba való érkezésekor, hanem annál későbbi időpontban kezdődött.

*A C-508/15. sz. ügyben előterjesztett második kérdésről és a C-509/15. sz. ügyben előterjesztett kérdésről*

77 Tekintettel a C-508/15. sz. ügyben előterjesztett első kérdésére adott válaszra, nem szükséges választ adni sem az ugyanezen ügyben előterjesztett második kérdésre, sem a C-509/15. sz. ügyben előterjesztett kérdésére.

## A költségekről

78 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

**A társulási tanácsnak a társulás fejlesztéséről szóló, 1980. szeptember 18-i 1/80 határozata 7. cikke első bekezdésének első francia bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés tartózkodási jogot biztosít a fogadó tagállamban a török munkavállaló azon családtagja részére, akinek részére családegyesítés címén engedélyezték a beutazást e tagállam területére, és aki az említett tagállam területére történt belépésétől kezdve együtt lakott e török munkavállalóval, akkor is, ha az a legalább hároméves időszak, amelynek során ez utóbbi a rendes munkaerőpiachoz tartozott, nem közvetlenül az érintett családtagnak a fogadó tagállamba való érkezésekor, hanem annál későbbi időpontban kezdődött.**

Aláírások